

Digitales Brandenburg

hosted by **Universitätsbibliothek Potsdam**

[Ḥamishah Ḥumshe Torah]

‘im targum Onkelos, u-ferushe Rashi u-ve’ur ye-targum Ashkenazi

Sefer Devarim

Premsla, Yitshak Itzak ben Tsevi Hirsh

Ofenbakh, 569 [1808 oder 1809]

’n

urn:nbn:de:kobv:517-vlib-10244

ימין ושמאל למען יאריך ימים
 על-ממלכתו הוא ובניו בקרב
 ישראל : ס שלשי יח א לא-
 יהיה לכהנים הלויים כל-שבת
 לוי חלק ונחלה עם-ישראל
 אשי יהיה ונחלתו יאכלון :
 ונחלה לא-יהיה-לו בקרב
 אחיו

צור רעטען אדער צור
 לינקען : דאמיט ער אונד
 זיינע נאָקאָממען לאַנגע
 יאָהרע בייה דער רעגירונג
 בלויבען מאַגען אין ישראל :
 יח (א) ריא פרוטער אויז
 דעם שטאַטמע לוי
 אונד דער נאַנצע שטאַט לוי
 זאָלל קיין טהייל אונד קיין
 ערבע אונטער ישראל בע-
 קאַממען : פֿאַן אָפּפֿערן דעז
 עוויגען אונד זיינעם ערבי-
 טהיילע זאָללען זיא אונטער-
 דאָלט האַבען : (ב) אייגענטרום זאָלל ער אונטער זיינען ברודערן ניכט בעוויטצען :
 דער

תרגום אונקלוס

רשי

ימינא ושמאלא פדיל דיוריה ימין
 על-ממלכתיה הוא ובניו בקרב ישראל :
 יח (א) לא יהי לכהנא לויא כל
 שבטא דלוי חלק ואחסנא
 עם-ישראל קרבנא דוי ואחסנתיה
 יכלון : (ב) ואחסנא לא-יהי ליה פגו
 אחויה

אל נביא : למען יאריך ימים . מכלל האמת
 שומע לאו וכן מביט בשאלו שאמר לו שחזל
 שבעת ימים תישל עד ביאי לך להעלות שלות
 (ס א' י') וכתוב וישל שבעת ימים (ס
 יג) ולא שיר הבטחתו לשמור כל היום ולא
 הספיק להעלות העולה עד שגא שחזל יאמר
 לו נסכלת לא שמרת וגו' (ס) ועתה ממלכתך
 לא תקום הא למדת שבשכל מצוה קלה של
 נביא נענש : הוא ובניו * מניד שאם נכו הנך
 למלכות הוא קודם לכל אדם :
 יח (א) כל שנט לוי * בין תמימין בין בעלי עומין : חלק בנייה : ונחלה * בארץ :
 אשי ה' קדשי המקדש (ס'א קדשי הקדשים) : ונחלתו * או קדשי הנביל תרומו
 ומעשרות אבל נחלה נמורה לא יהי לו בקרב אחיו ובספרי דרשו ונחלה לא יהי לו ונחלת
 אר : (ב) בקרב אחיו * ונחלת חמשה ואיני יודע מה היא ונראה לי שארץ כנען שמעבר
 הירדן וחילך בקראת ארץ חמשה עממין ואל סיסון ועג שני עממין אשורי וכנעני ונחלת
 אר לרבות קני וקניזי וקדשוני * וכן דורש בפרשת מתנות שאמרו לאהרן על כן לא יהי
 לוי וגו' להזהיר על קני וקניזי וקדשוני * שוב נמצא בדברי רבי קלונימוס הכי נהסיק
 נספרי

באור

לבבו , מוסב על כל אזהרות האמורות למעלה , כי רבוי הסוסים והנשים וכסף זהב ילד
 התכשאות ורוממות כמו שבארנו למעלה : ואמר הרמב"ן ז"ל נרמז כאן בתורה אסור הגאווה ,
 כי הכתוב ימנע המלך מנאות ורוממות הלב על אחיו , וכ"ש האחרים שאינם ראויים לכך ,
 כי צראוי להתרומם ולהתגדל וזהירט להיות לבבו שפל ככל אחיו הקטנים ממונו , כי הגאווה
 מדה ענוכה ומחמסת אבל האלהים אשילו במלך , כח"ש תועבת ה' כל גבה לב : ולבלתי סור ,
 שב על וקרא בו למען ילמד :

יח (א) חלק , בנייה , במה שללו ישראל בהכנסם לארץ , ובמה שישללו אחרי כן :
 ונחלה , בארץ (ספרי) : אשי ה' ונחלתו , אשי ה' קדשי מקדש , ונחלתו או קדשי
 הנביל

תרגום אשכנזי

שפטים יח

אֲחִיו יְהוֹה הוּא נִחַלְתּוּ כַּאֲשֶׁר
דִּבַּרְתֶּם לֹא : ס : וְזֶה יְהִי מִשְׁפַּט
הַכֹּהֲנִים מֵאֵת הָעַם מֵאֵת זִבְחֵי
הַזִּבְחַת אֲסִישׁוֹר אֲסִישָׁה וְנָתַן
לְכֹהֵן הַזֹּרֵעַ וְהַלְחִיִּים וְהַקֶּבֶה :
ד רֵאשִׁית דְּגַנְךָ תִּירְשֶׁה וְיִצְהַרְךָ
וראשית

דער עויגע איזט זיין אייגענ-
טהימליכען ערבגוט, וויא ער
איהם פֿערהייסען דאָט :
(ג) דיוען איזט דיא געביהר
דער פּריוטער פֿאָן דעם
פֿאַרקע, ווען יעמאַנדה זיך
איינען אָכוען אָדער איין
שאָף שלאַכטעט : זאָ גיבט
ער דעם פּריוטער דאָן שול-
טערשטיק דיא קינבאָקען
אונד דען מאָגען : (ד) פֿערנר
זאָללזט דוא איהם דיא ערוטלינגע פֿאָן דיינעם געטריידע : דיינעם מאָוטע אונד דיינעם
וויא
אַעלע,

תרגום אונקלוס

רש"י

אֲחִיהִי מִתָּנִן דִּי־יִהֵב לִיה יִי אֲנִין
אֲחִסְנִיתִיה כְּמֵא דִי מְלִילִילִיָּהּ יִגְדִין יִהֵא
דְחִין לְכַהֲנָא מִדְּעִטָּא מִן נְכִסֵּי נְכִסְתָּא
אֲמִיתֹר אֲסִישׁוֹר וְיִתֵּן לְכַהֲנָא דְרֵעָא
וְלִרְעָא וְקִבְתָּא : (ד) רֵישׁ עֲבֹרְךָ
חֲמִרָךְ וּמִשְׁחָךְ וריש

בספרי ונחלה לא יהי לו או נחלת חמשה.
בקרנ אחיו אלו נחלת שבעה נחלת חמשה
שנטיס ונחלת שבעה שנטיס ומתוך שמה
ויהושע לא חלקו נחלה אלא לחמשה שנטיס
בלבד שכן משה הנחיל לראובן וגד ומני שנט
מנשה ויהושע הנחיל ליהודה ואפרים ולמני
שנט מנשה ושבעה האחרים נטלו מאלוהן
אחרי מות יהושע מתוך כך הזכיר חמשה לבד
ושבעה לבד : כאשר דבר לו בארנס לא
תנחל אחי חלקך : (ג) מאת העם ולא מאת
הכהנים : אם שור אם שה פרט לחיה :
הזרוע מן הפרק של ארכובה עד כף של
והוא עפאלע בל"א שולדר שולדר בלאט :
עם הלשון דרשי רשומות היו אומרי זרוע תחת יד
שנאמר ויקח רומח בידו לחיים תחת
תפלה שנאמר ויעמוד פנחס ויפלל והקבנה
תחת האשה אקנתה : (ד) ראשית
דגןך זו תרומה ולא פירש בה שיעור אבל
רבותיכו נתנו בה שיעור עין יפה אחד מארבע
עין רעה אחד מששים בינונית אחד מחמשים
וסמכו על המקרא שלא לפנות אחד מששים
שנאמר וששיתם את האיפה מסומר הקטים
(יחזקאל מ"ה) ששית האיפה מני סאה כשאתה
נותן

באור

הגבול, תרומות ומעשרות, אבל נחלה גמורה לא יהי לו בקרב אחיו : (ג) מאת זבחי
הזבח, שנעם : ונתן, הזבח : הזרע והלחיים והקבה, כי אלה טובים מאשר הבשר.
(הראב"ע) : וכתב הרמב"ן זו מנה מסודשת לא נזכרה בתורה, כי במדבר שלא היו זבחים
זור וזה רק שלמים לא הזכירה להם שאינה נזכרת במוקדשים, ועתה כשבאו לכנס לארץ חדשה
להם, וזה טעם מאת זבחי הזבח, כלומר כאשר זבחו הזבח שהתתתי להם וזבחת מבקרך
ומזאכך כאשר צויתך ואכלת בשעריך, והנה לא נתן אותה לאהרן בפרשת ויאמר ה' לאהרן
אע"פ שנתן לו שם התרומות והזבחים שאינם נזכרים אלא בארץ, והטעם כי שם הזכיר כל
אשר נתן לו בקודש כי גם הפרס קודש הוא, אבל הזרוע והלחיים והקבה וראשית הגז הן
חולין גמורים אין בהם זולתי מנות המתנה ע"כ, וא"כ אינם בכלל אשי ה' שהקדים למעלה :
(ד) ראשית, תפלה, כש ראשית מולכתו, וכן תרגם אונקלוס ותרגם אשכנזי, או ראשית
מבצר

וְרֵאשִׁירָה גַּם צֹאנֶיךָ תִּתֶן לָיו :
 הַכִּי בֹבֵחַר יְהוָה אֱלֹהֶיךָ מִכָּל־
 שְׁבֵטֶיךָ לְעֹמֵד לְשָׂרֵת בְּשֵׁם־
 יְהוָה הוּא וּבָנָיו כָּל־הַיָּמִים : ס
 וְכִי יבֹא הַלְוִי מֵאֶחָד שְׁעָרֶיךָ
 מִכָּל־יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר־הוּא גֵר
 שָׁם וּבָא בְּכָל־אֹת נַפְשׁוֹ אֶרֶץ־
 הַמִּקְוֹם אֲשֶׁר־יִבְחַר יְהוָה :
 וְשָׂרֵת בְּשֵׁם יְהוָה אֱלֹהָיו כָּכָל־
 אֶחָיו הַלְוִיִּם הָעֹמְדִים שָׁם לִפְנֵי

וויא אויך דיא ערוטלינגע פֿאָן
 דער שוהר דיינען קלײנען
 פֿיהען געבען : (ה) דען איהן
 האָט דער עוויגע דיין גאָטט
 אויז אַללען דיינען שטאַממען
 ערוואָהלט : דאָס ער נעכט
 זיינען נאַכקאַממען צו אַללען
 צייטען , אים נאַמען דען
 עוויגען אים אַמטע שטעהע :
 (ו) ווען איין לוי אויז איר־
 גענד אַיינער שטאַרט אין
 ישראָל , וואָ ער זיך אויף־
 האָלט : נאָך אַייגעם בעלי־
 בען , און דען אַרט קאַממט ,
 דען דער עוויגע ערוואָהלען
 ווירד : (ז) וואָ קאַן ער דען
 דינוט אים נאַמען דען עוויגען
 זיינען גאַטטען פֿערוואָלטען :

לוי

יהוה

וואָ וויא זיינע כרידער דיא לויים , וועלכע דאָועלכט אים אַמטע שטעהן פֿאַר

תרוגם אונקלוס

ר ש י

וְרֵישׁ גֹּזֵת עֵגֶל תִּפְרִישׁ־לִיה : (ה) אַרְי
 בֵּיה אֲתָרְעִי יי אֱלֹהֶךָ מִכָּל שְׁבֵטֶךָ
 לְמִקְוֵם לְשִׁמְיָא בְּשִׁמְא דְיִי הוּא וּבְכֹזְהִי
 כָּל־זִמְיָא : (ו) וְאַרְיִיִתִי לְיוֹאֵה
 מִחֲדָא מִקְרֹדֶךָ מִכָּל יִשְׂרָאֵל דִּי הוּא־
 דִּר תִּמְן וְיִיתִי בְּכָל־רַעוּת נַפְשִׁיָה
 לְאַתְרָא דִּי יִתְרַעִי יי : (ז) וְיִשְׁמִשׁ
 בְּשִׁמְא דְיִי אֱלֹהִיה בְּכָל אַחֲזֵהִי לְיִצְאִי
 דְמִשְׁמִשִּׁין תִּמְן קרם

נותן חזי סאה לכיר הר אחת מששים שהכור
 שלשים סאין : וראשית גז כחך כשאתה
 גוזז כחך בכל שנה יין ממנה ראשית לכהן
 ולא פירש בה שיעור ודכותו נתנו בה שיעור
 אחד מששים וכמה כאן חייבות בראשית הגז
 חמש קלות שכאמר ושמע כאן עשויות (שמאל
 א' כ"ה) רבי עקיבא אומר ראשית גז שמים *
 כאך ארבעה תמן לו הרי חמשה : (ה) לעזר'
 לשרת * מכאן שאין שירות לא מעומד : (ו) וכי
 יבא הלוי יכול בבגן לוי ודאי הכתוב מדבר
 תלמוד לומר ושרת יבאו לויים שאין ראויין
 לשירות : ובא בכל אות נפשו : (ז) ושרת *
 למד על הכהן שגא ומקריב קרבנות כדכחו או
 עוד למד על הכהנים הבאים לרגל שמקריבין
 כגון מוספי הרגל ואף על פי שאין המשמר
 שלהם

באור

מנחר , כמו בשמים ראש : ראשית דגן חירשך ויצהרך , זו תרומה : והנה עיקר חיוב
 התרומה והמעשר הוא בדגן ותירש ויבנה , לפי שהם עקר מחייתן של בני אדם , והפירות
 לא יתחייבו כי אם מדברי סופרים , ובכל מקום שמוכר הדבר אקרא , אם מכרת בעלמא
 הוא : ואף העבדים והזתים לא יתחייבו עד שיעשה מהם תירש ויבנה : כן העלה הרמב"ן
 ז"ל : (ז) ושרת , ראשי הוא לשרת בכל העבודות ככל אחיו , כן תרגם המתרגם האשכנזי ,
 ויתכן שהכוונה כך היא , כי יבא הלוי ושרת ככל אחיו הלויים או חלק כחלק יא' לו : (ח) לבד
 מטכריו

יהוה: ח חלק כחלק יאכלו לבד
 ממכריו ערהאבות: ס ט כי
 אתה בא אל הארץ אשר
 יהוה אלהיך נתן לך לא
 תלמד לעשות כתועבת הגוים
 ההם: י לא ימצא בך מעביר
 בנך וכתו באש קסם קסמים
 מעונן ומנחש ומכשף: יא וחבר

פאר דעם עויגן: (ח) גלייטען
 טהייל זאלל ער מיט איהנען
 צו געניסען האבען: (ס) אויסער
 וינען איינקינפטען פאן הויזע,
 דוא ער פערקויפען קאן:
 (ט) ווען דוא אין דאז לאנד
 קאממוט, דאז דער עויגע
 דיר איינגיכט: זא לערנע
 ניכט זאלע אכשיליכע דינגע
 טהון, וויא דיוע נאטציאנען
 טהון: (י) ניאמאנד זייא אונ-
 טער דיר צו פינדען, דער
 ויינען זאהן אדער ויינע טאג-
 טער דורך דאז פייאר פיהרט:

חבר
 דער אהנדרונגקינוטע טרייכט, צייטוואהלער (וואלקענבעפראגער) פאגעלדייטער
 (שלאנגענבעשווארער) אדער צויברער: (יא) טהירכעשווארער: שווארץ

תרגום אונקלוס

ר ש י

קדם יי: (ח) חלק כחלק ייכלו בר
 מטשרתא רייתי בשבתא רבדאתקינו
 אבתא: (ס) ארי את עליל לארעא
 ריי אלהך יתיב לך לאתילף לטיעבר
 כתועבת עקטיא האגיו: (י) לא
 ישתבח בך מעביר בריה וכתתיה פניקא
 קוסם קסמין מעונן ומנחש וחרש:
 רטן (יא) ורטין

סלהס: (ח) חלק כחל' יאכלו' מלמד שחולקין
 בעורות ובבשר שעירי חטאת יכול אף בדברים
 הבאים שלא מחמת הרגל כגון תמידין ומוספי
 שבת וכדורים וכדבות תלמוד לימר לבד ממכרו
 על האבות חין ממה שמכרו האבות בימי דוד
 ושואל שנקבעו המשמרות ומכרו זה לזה טול
 אתה שנתך ואני אטול שנתו: (ט) לא תלמד
 לעשות. אבל אתה למד להבין ולהורות
 כלומר להבין מעשיהם כמה הם
 מקולקלים ולהורות לבניך לא תעשה כך
 וכך זה הוא חק הנכרי: (י) מעביר בנך
 ובתו באש הוא עבודת המולך עושה מדורות
 אש מכאן ומכאן ומעבירו בין שתייהם: קוסם קסמים
 אש חלק חס לא חלק וכן הוא אומר עמי בעש יסאל ומקלו יגיד לו (הושע ד'): מעונן רכי
 עקיבא אומר אלו טתני עונות שאומרים עונה פלונית יפה להתחיל. וסכמים אומרים אלו
 אומי

אש מכאן ומכאן ומעבירו בין שתייהם: קוסם קסמים
 אש חלק חס לא חלק וכן הוא אומר עמי בעש יסאל ומקלו יגיד לו (הושע ד'): מעונן רכי
 עקיבא אומר אלו טתני עונות שאומרים עונה פלונית יפה להתחיל. וסכמים אומרים אלו
 אומי

באור

ממכריו על האבות, הטעם כי אם מכר ביתו שירש מאבותיו כאשר כתוב ויבא ממכר בית
 ועיר אחותו, והוא פי' על האבות, לא יאמר לו הנה יש לך לא תאכל עוד, אלא חלק כחלק
 יאכלו. (הראב"ע), והמתרגם אשכנזי תרגם מלבד מה שיוכל למכור כל תבואות ביתו מחבותיו
 שנעיריו: (ב) כי אתה בא, כמו כי תבוא: כתועבת הגוים ההם, כלל ואח"כ יפרט לא
 ימצא בך יגו: (י) מעביר בנו, ע"ז היתה, כי יש גם היום בימינו גוים רבים עובדי האש.
 (הראב"ע): קסם קסמים, יתכן היותו אש כלל, ופירושו חותכי משפט, האומרים כי
 כן יהי' בלא ספק וכן נזרין, וקרוכ ממש קסם על שפתי מלך (משלי ט"ו י"א), שדבר המלך
 סותר המשפט, אחת דבר ולא תשוב, והפרט מעונן ומנחש ומכשף. (הראב"ע): מעונן
 ומנחש ומכשף, בארנו גם ויקרא, (י"ט כ"ז): והנה לר"ע שאומר בסנהדרין מעונן זה
 נותן

חבר ושאל אוב וידעני ודרש
 אל המותים: כי תועבת יהוה
 כל עשה אלה ובגלל התועבת
 האלה יהוה אלהיך מוריש
 אותם מפניך: יג תמים תהיה
 עם

שווארצקינטלער, צויבען
 דייטלער אָדער טאַרטען
 בעפראַנער ווייב: (יג) דען
 ווער דיווען טהויט איזט דעם
 עוויגען איין גרייאל: אונד
 עבען אום דיווער גרייאל
 וויללען טרייבט דער עוויגע
 דיין גאַטט יענע פֿאַר דיר
 און: (יג) דואַ מוסט דין גאַנץ

תרגום אונקלוס

רש"י

דָּשׁן וְשׂאִיל בְּבִדְיוֹ חִכְרוּ וְתַבְעוּ טָן
 מִתִּיבָא: (יג) אַרְיִי טַרְחָקָא דִּי בְרִדְעָבֵר
 אַלְיוֹן וְבִדְיִל תַּוְעֵבַת הָאֱלֹוֹן יִי אֱלֹהֵהּ
 מִתְרַדָּה יִתְהוֹן טָן קַרְטָה: (יג) שְׁלִים
 בְּרַחֲלִיתָהּ

אוחזי העינים: מנחש • פתו נפלה מפיו בני
 הפסיקו בדרך מקלו נפל מידו: (יא) וסוכר
 סכר • שמרף נחשים או עקרבים או שאר
 סוית למקום אחד: ושאל אוב: זה מכשפות
 שמו פיתוס ומדבר משחיו ומעלה את המת
 בנית השקילו: וידעוני: מכנים עכס סיה
 שמה ידוע לתוך פיו ומדבר העכס על ידי
 מכשפות: ודורש אל המתים • כגון המעלה
 בזכרותו והנשאל בגלגלת: (יב) כל עושה אלה: עושה כל אלה לא נאמר לא כל עושה
 אלה אפילו אחת מהן: (יג) תמים תהי' עם ה' אלהיך • התהלך עמו בתמימות ותנפה לו
 ולא

באור

נתן עונה, שאומר עונה פלוגית יפה להתחיל, יתורגם (כייטוועהלר): ולרבנן דאמרי זה
 האוחז את העינים, ראוי שיתורגם (אויגןפרבלענדר), ויש פותרין אותו מגזרת עכן, והוא
 הרואה בענן דמות זרות ומעיד מהן העתידות (וואלקןבפראג): ומנחש הוא המביט בעופות
 בכנסייהם או בנפנף (הרמב"ן): (יא) וחבר חבר, שמרף נחשים או עקרבים או שאר
 סוית למקום אחד (סנהדרין ס"ח), ובספרי משמע שאומר דברים על הנחש או על העקרב
 שלא יזיקוהו: וראש"ע פי' אלו האומרים שיחברו השדים ושאל אוב וידעני, מבואר כפ'
 קדושים (ויקרא י"ט ל"א): (יב) כי תועבת ה' כל עושה אלה, הטעם כי תועבת ה' הוא
 עושה כל עושה אלה ומשך מלת עושה אל הקודם, או יאמר שעושה אלה הוא בעצמו תועבת
 נגד ה': ובגלל התועבת האלה ה' אלהיך מוריש אותם מפניך, העיד לט' הכתוב שהמעשים
 האלו הם מתועבים מכל השכל, אף אם לא אסרם הכתוב, כי ענש עליהם את הגוים והורישם
 מן הארץ בגלגלם: (יג) חמים תהיה עם ה' אלהיך, שלם עמו, שגם בדרושת העתידות
 לא תדרוש זולתו, אבל תדרוש את ה' ע"י נביא או אוריס ותימים: וכתב הרמב"ן במנין המצות
 שהוסיף על דברי הרב ז"ל (מטה ח'), ענין הנואה הזאת שניחד לבנו אליו לבדו יתעלה,
 ובאמין שהוא לבדו עושה כל, והוא היודע אמתת כל עתיד, ומחט לבדו נדרוש הבאות,
 ולא נדרוש מהעברי שמים ולא מזולתם, ולא ננעש שיבאו דבריהם על כל פנים, אבל אם נשמע
 דבר מהם, נאמר הכל בידי שמים, כי הוא משנה המערכת כרצונו, מפר אותות בדים
 וקנסמים יחולל, ובאמין שכל הבאות תהיכה אלינו כפי התקרבנו לעבודתו: והמציאה הזאת
 נכטוה בה אנדרהס אבינו כאשר בא לכרות לו ברית לתת לו זרע אמר התהלך לפני והי' תמים:
 כי ה' הוא ע"ה יסוד באמינה וחולק על הכשדים, שהיו מייחסים הכוחת כלם לשמש ולירח
 ולכוכבים, והוא ראה שיש עליהם יוצר ומנהיג, טובו עוד איהי' תמים עמו, ולא יתן בלב
 שיהא בזולתו שום אמת ולא יסתכל בעינים כלל, ע"ש: וכבר ידעת שלדעת הרמב"ם ז"ל
 אלו היו בדברים הללו ממש, לא היו התורה אוסרתן אלא הקפן לדעת הנאות כתעב מנחש
 ענשו

עם יהוה אלהיך: חמישי יד כי
 הגוים האלה אשר אתה יורש
 אותם אל מעננים ואל קסמים
 ישמעו ואתה לא בן גרתי לך
 יהוה אלהיך: טו נביא מקרבך
 מאחריך כמני יקים לך יהוה
 אלהיך אליו תשמעו: טז ככל
 אשר שארת מעם יהוה אלהיך
 בחרב ביום הקהל לאמר לא
 אסף רשמע את קול יהוה
 אלהי ואת האש הגדלה הזאת
 לא אראה עוד ולא אמות:

אז דעו עוויגען דיין גאטט
 האלטן: (יד) יענע פאלקער,
 דיה דוה פערטרייבזט,
 הארען פרייאלדיך אללערלייא
 צייטוואהלער אונד אהנדונגו-
 קינטלער: דוא אבער, דיר
 האט דער עוויגע דיין גאטט
 זאלכעו ניכט בעשידען:
 (טו) איינען פראפעטען אויז
 דינגעס מיטטעל, אויז דיינען
 ברידערן, וויא איך בין, ווירד
 ער דיר שטעללען: דעם
 אוהר געהארבען זאללט:
 (טז) זא וויא דוא אס בערגע
 חרב, אס טאגע דער פער-
 זאמטלונג דען עוויגען דיינען
 גאטט געבעטען אונד גע-
 שפראכען האזט: לאס מיר
 דיא שטיממע דען עוויגען
 מיינען גאטטען ניכט מעהר
 הארען, אונד דיזען ענט-
 זעטצליכע פייאר ניכט מעהר זעהען,

ויאמר

דא

תרגום אונקלוס

רשי

בדחלתיה דיי אלהה: (יד) ארי עממיה
 האליו די את ירית יתהון מן מענניא
 ומן קסמיה שמעיו ואת לא בן יתיב
 לך יי אלהה: (טו) נביא מבינה מאחך
 כותי יקים לך יי אלהה מניה
 תקבלון: (טז) ככל די שאלתא טן קדם
 יי אלהה בחורב ביומא דקהלא למימר לא אוסיף למשמע יתקל מימרא
 דיי אלהי ויתאשתא רפתא קרא לא אחוי עוד ולא אמות: ואמר

ולא תחקור אחר העתידות אלא כל מה שיבא
 עליך קבל בתמימות ואז תהיה עמו ולחלקו:
 (יד) לא כן נתן לך ה' אלהיך לשמוע אל
 מעוכנים ואל קוסמים שהרי השרה שכינה על
 הכנביאים ואורים ותומים: (טו) מקרבך
 מאחריך כמותי כמו שאני מקרבך מאחריך יקים
 לך

באור

עצמו, אבל בעבור שהכל המה ואין עם מועיל, הם מפסידו הכסף ומביאות אותה אל דעות
 ואמונות בדויות בדרכי ההשגחה העליונה, ומקרבות אותה אל ע"א, ואין ראוי לעם קדוש
 מחזיקי דת האמת לתת לב בדברי דושי: ומפרשים אחרים נחלקו עליו, ואמרו שלמי הנראה
 מפשטות הכתובים ומאמרי חז"ל יש שורש דבר כמנא עם, ואף על פי כן התורה אסרתן,
 כדי שלא כירא רע, ולא ניחל כל טוב, כי אם ממנו יתעלה לבדו: ואנו לא להכריע באנו:
 כי אם לפרש הכתובים: (יד) ישמעו, כן דרכם תמיד, והם רגילים בכך, כמו ככה
 יעשה

שפטים יה

תרגום אשכנזי צא

וַיֹּאמֶר יְהוָה אֵלֵי הַיְמִינִי וְאֶשֶׁר
דִּבְרוּ: יִי נְבִיא אֲקִים לָהֶם
מִקֵּרֵב אֶהְיֶהם כְּמוֹד וְנִתְּתִי
דְּבָרֵי בִפְּיוֹ וְדִבַּר אֲלֵיהֶם אֶת
כָּל־אֲשֶׁר אֶצְוֶנוּ: יִי וְהָיָה הָאִישׁ
אֲשֶׁר לֹא־יִשְׁמַע אֶל־דְּבָרֵי אֲשֶׁר
יְדַבֵּר בְּשֵׁמִי אֲנֹכִי אֲדַרְשׁ מֵעַמּוֹ:
כִּי אִךְ הַנְּבִיא אֲשֶׁר יִזְיֵד לְדַבֵּר
דְּבָר בְּשֵׁמִי אֶת־אֲשֶׁר לֹא־צִוִּיתוּ
לדבר

(יז) דא דען דער עוונגע צו
מיר שפראך: זיי האבען
וואהל גערעדעט! (יח) איך
ווייל איהנען אויך איינען
פראפעטען וויזו איהרען
ברידערן, ווייז דוא ביזט
שטעללען: דיועם ווייל איך
מיין ווארט אין דען מונד
לעגען, אונד ער זאלל איהנען
פארטראגען, וואז איך איהם
בעפעהלע: (יט) ווער אלודען
מיינעם ווארטע אונגעווארט
זאם איזט, דאז דער פראפעט
איז מיינעם נאמען פאר
טראגט: פאן דעם ווייל איך
עז פאדערן: (כ) יעדאך איין

פראפעט, דער דען פֿרעפעל בעגעהט, אין מיינעם נאמען צו פֿערקנידיגען, וואז איך
איהם ניכט בעפֿאהלען האבע, אָדער

תרגום אונקלוס

רשי

וַאֲמַר יי לי אתקינו דמלילו: (יח) נְבִיא
אֲקִים לָהֶם מִקֵּרֵב אֶהְיֶהם כְּמוֹד וְנִתְּתִי
דְּבָרֵי בִפְּיוֹ וְדִבַּר אֲלֵיהֶם אֶת
כָּל־אֲשֶׁר אֶצְוֶנוּ: יִי וְהָיָה הָאִישׁ
אֲשֶׁר לֹא־יִשְׁמַע אֶל־דְּבָרֵי אֲשֶׁר
יְדַבֵּר בְּשֵׁמִי אֲנֹכִי אֲדַרְשׁ מֵעַמּוֹ:
כִּי אִךְ הַנְּבִיא אֲשֶׁר יִזְיֵד לְדַבֵּר
דְּבָר בְּשֵׁמִי אֶת־אֲשֶׁר לֹא־צִוִּיתוּ
לדבר

לך תחתי וכן מנביא לנביא: (כ) אשר לא
נתינו לדבר אבל נתינו לכבירו: ואשר
פתגמי נבואתי בפומיה וימליל עמהון ית כל די אפקדיניה: (יט) ויהי גברא
די לא יקבל לפתגמי די ימליל בשמי ממדי יתפעמניה: (כ) ברם גביא
די ירשע למללא פתגמא בשמי ית די לא פקדתייה למללא

באור

יעשה איוב: ואחא, ויז הנגוד עם כפל הכתי, אבל אתה: לא כן נחן לך, שלא יתאמת
בך דברי המעוננים והקוסמים, כמאמרם אין מוזל לישראל (רע"ט): (טו) כמני, המיישר
אותך כמוני: ואין זה סותר למה שנאמר ולא קם עוד נביא בישראל כמשה, כי זהו בנסיבת
הנועלה ומדרגתו, אבל בנסיבת סבת ותכלית שלימותו להורות את עם ה' בדרך הישר
ולהוכיחם על פניהם כל נביאי השם שווין: אליו השמעון, אם יבוא לשעתו: וכן הוא
בספרי, אליו תשמעון, אפילו יאמר לעבור על אמת מן המצות (חן מע"א) לפי שעה,
שומעין לו: (טו) ולא אמות, קצר הענין וסמך על זכרונו שאמרו קרב אתה ושמע וגומר
ואת תדבר אלינו את כל אשר ידבר ה' אלינו איך ושמענו ועשינו, כלומר שאלו ורכו בשליחות
הנביא: (יח) נביא אקים להם, זה מאמר השם לא נוכח בפרשת יתרו, ויתכן שלא בא לא
למשה לבדו, והעד נביא אקים להם מקרב אחיהם כמוד, והוא לא הזכירו עד כאן שהוא
מקומו הראוי לו, לפי שהוא סמך לפעירתו, ורצה שאמינו ביהושע ובנביאים הבאים אחריו
למען לא יסורו מן הדקדק אשר הולכים בסכמתו ובתבונתו הרבה: (יט) אשר ידבר, הנביא:
אנכי אדרש מעטו, והנה מיתתו בידי שמים: (כ) ואשר, כמו לו אשר: ידבר בשם
אלהים

לְדַבֵּר וְאֲשֶׁר יִדְבֹר בְּשֵׁם אֱלֹהִים
 אֲחֵרִים וּמִתְּהַבֵּיא הַהוּא :
 כֹּה וְכִי תֹאמַר בְּלִבְּךָ אֵיכָה
 נִדְעָ אֶת־הַדְּבָר אֲשֶׁר לֹא־דִבַּרְתָּ
 יְהוָה : כִּי אֲשֶׁר יִדְבֹר הַהַנְּבִיא
 בְּשֵׁם יְהוָה וְלֹא־יְהִי הַדְּבָר
 וְלֹא

אָדַעַר אִים נֶאֱמַעַן אַנְדֶּרֶעַר
 גַּאָטטֶער צו פֶּעֶרְקִינְדִיגֶען :
 דֶּערֶזֶעֱלֶבֶע פֶּרֶאָפֶּעט זֶאָלֶל
 שטֶעֶרֶבֶען : (כא) ווִירֶדֶעזט
 דוּה אָבֶער אִין דִינֶעם
 הֶערֶצֶען שפֶּרֶעֱכֶען : ווִיא קֶאָן
 אִיד עֶרְקֶענְנֶען , וועֶלֶכֶען
 ווֶאָרט דֶּער עוויגֶע ניכֶט גֶעֶ
 שפֶּרֶאָכֶען הָאָט ? (כב) ווען
 דֶּער פֶּרֶאָפֶּעט אִים נֶאֱמַעַן
 דֶּעו עוויגֶען עטוואָז פֶּעֶרְקִינְ

דיגט, אונד עז געשיהט ניכט,

אונד

תרגום אונקלוס

ר ש י

לְטַלְלָא וְדִי יִטְלִיל בְּשֵׁם טַעוֹת
 עִמְטִיָּא וְיִתְקַטֵּל נְבִיא הַהוּא : (כא) וְאֲרִי
 תִּמְר בְּלִבְּךָ אֲכַדְיִן נִדְעָ יִתְפִּתְנִטָּא דִי
 לֹא טַלְלִיָּה יִי : (כב) דִי יִטְלִיל נְבִיא
 בְּשֵׁמֵי דִי וְלֹא־יְהִי פִתְנִטָּא וְלֹא

יִדְבֹר בְּשֵׁם אֱלֹהִים אֲחֵרִים : אִפִּילוּ כִּיֹּן אֶת
 הַהִלְכָה לְאִסוּר אֶת הַאִסוּר וְלִהְתִּיר אֶת הַמּוֹת :
 וּמִתְּ כַחֲקֵי שְׁלֵשָׁה מִיתְתָן בִּידֵי אֱלֹהִים הַמִּתְּנַבֵּא
 מִה שְׁלֵשׁ שִׁמְעַ וְזֶה שְׁלֵשׁ כְּחוּמַר לוֹ וְכֹאמֵר לִחְתּוּ
 וּמִתְּנַבֵּא בְּשֵׁם עֲבוֹדַת אֱלִילִים אֲבַל הַכּוֹזֵב אֶת
 כְּבוֹדוֹ וְהַעוֹבֵר עַל דְּבָרֵי נְבִיא וְהַעוֹבֵר עַל
 דְּבָרֵי עֲמֻו מִיתְתָן בִּידֵי שָׁמַיִם שְׁנֵאִמֹר אֲנִי
 אֲדַרְוֵם מֵעַמּוֹ : (כא) וְכִי תֹאמַר בְּלִבְּךָ

עֲתִידִין אֶתֶם לִמְר כְּשִׁיבֵא חֲכִיבָה בְּן עוֹזֵר וּמִתְּנַבֵּא הִנֵּה כְּלֵי בַיִת ה' מוֹשְׁבִים מִבְּנֵי עֵתָה
 מִהֵרָה (יִרְמִיָּה כ"ו) וִירְמִיָּה עוֹמֵד וְזוֹחַת עַל הַעַמּוּדִים וְעַל הַיָּם וְעַל יִתְרַ הַכְּלִים שְׁלֵשׁ גִּלּוּ
 עִם יִכְנִיָּה בְּנֵיָה יוֹבֵאוּ עִם גִּלּוֹת נְדָקִיבוּ : (כב) אֲשֶׁר יִדְבֹר הַנְּבִיא : וְאִמֹר דְּבַר זֶה עֲתִיד
 לֵבֵא עֲלֵיכֶם וְתִרְאוּ שְׁלֵשׁ יָבֵא הוּא הַדְּבַר אֲשֶׁר לֹא דִבַּרְתֶּם ה' וְהַרְגוּ אִתּוֹ וְאִם תֹּאמְרוּ וּמִתְּנַבֵּא
 עַל הַעֲתִידוֹת הַרִי שֵׁנָא וְאִמֹר עֵשׂוּ כֵךְ וְכֵךְ וּמִפִּי הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא אֲנִי אִמֹר כְּבַר נִשְׁטוּ
 שֵׁאִם בֵּא לְהַדִּיק מֵאֶחָת מִכָּל הַמּוֹת לֹא תִשְׁמַע לוֹ אֱלֹהִים אִם כֵּן מוֹמְתָה הוּא לֵךְ שֶׁהוּא נְדִיק
 גִּמְוֵר

באור

אלהים אחרים, הטעם שרובה להדיח את עם ה' להאמין שאל כבר הוא אמת והוא שולטו
 אליהם: ומה הנביא הרוא, מיתתו בידי אדם עפ"י ז"ל: (כא) איכה נדע, כשיבוא
 לשעה איזו מנוח, כגון אליהו בזה הכרמל, ויהושע שהקיף יריחו בשנת, וזוה את הכהנים
 לשאת הארון בירדן, ולעמוד שם עד שיצברו כל העם: (כב) ולא יהיה הרבר ולא יבא
 הוא הרבר אשר לא דברו ה', המעיין יראה שלמעלה (י"ג ו'), אמר והנביא ההוא או
 חולם החלוס ההוא יומת, אף שאל האות והמופת, לפי ששם ידבר על הנביא שמוסית ומדיח
 את עם ה' להכחיש במציאות השם, או שלמות אחת משלמות הבורא, או שיבוא לעבוד
 עבודה או לעשות מעשה שמתנגדת אל ציור שלמות הבורא חכמתו וטובו ויכלתו, או לעקור דבר
 מן התורה המאומנת לנו בדרכים שאין לפקפק עליהם כלל, והנה בנביא כזה לא נשנית אם
 יבוא האות אם לא יבוא, כי אין בכח האות והמופת להכחיש דבר המאומנת לנו ע"י מופת חותך
 שכלי, או בהגלות ופרסום רב כמעמד הנבחר: מעתה אם יבוא לעבוד ע"א או כל דבר
 השותר להקש השכל הישר, אף לפי שעה, אין לשמוע אליו, ואולם כאן ידבר בנביא שטוען
 לשעתו על א' מהמונות שאין כותרם מתנגד לציור השם ושלמותו, כי אינם שכליים רק שטע"י,
 ואפשר שיאנס השם לפי הזמן והמקום, ולכן ננטרך להשנית אם יבוא את אשר דבר בשם ה'
 או בשמע אלץ בעת ההוא באותה מנוח שנושית, ואם לא יבוא או בודין דבר הנביא ולא תגור
 ממנו

שפטים יח יט

וְלֹא יָבֵא הוּא הַדָּבָר אֲשֶׁר לֹא־
דָּבָרוּ יְהוָה בְּדוֹן דְּבָרוֹ הַנְּבִיא
לֹא תִגֹּר מִמֶּנּוּ : ס יט ח בִּי
יְכַרִּית יְהוָה אֱלֹהֶיךָ אֶת־הַגּוֹיִם
אֲשֶׁר יְהוָה אֱלֹהֶיךָ נָתַן לְךָ אֶת־
אֲרָצוֹ וּרְשָׁתוֹ וּשְׁבַת בְּעַרְוֵיהֶם
וּבְבַתֵּיהֶם : ז שְׂרֹשׁ עָרִים
תִּבְדִּיל לְךָ בְּתוֹךְ אֲרָצְךָ אֲשֶׁר
יְהוָה אֱלֹהֶיךָ נָתַן לְךָ לְרִשְׁתָּהּ :
ח תִּכְיֶן לְךָ הַדֶּרֶךְ וּשְׁלֹשֶׁת אַתְּ דֶּ

גבול

תרגום אשכנזי צב

אונד טריפט ניכט איין, זא
האט דער עוויגע דיועד ווארט
ניכט געשפראכען : דער
פראפעט האט ען איין
פֿרעפֿעלמוטרה ערראכט ,
אונד דוא דארפוט דיק פֿאר
איהם ניכט שייאן :

יט (ח) ווען דער עוויגע דין
גאטט דיא פֿאלקער

אויוראטטען ווירד , דערען
לאנד ער דיר איינגעבען
ווילל : דוא ווירוס זיא איין
גענאטמען האבען אונד אין
איהרען שטארטען אונד היין
ערן וואהנען : (ז) זאללוט
הוא דיר אין דעם לאנדע ,
דאז דער עוויגע דין גאטט
דיר איינצונערומען געבען

ווירד , דרייא שטארטע אויוואנדערן : (ג) דיא שטראסען צו דענזעלבען אין גוטען
שטאנד ועטצען : אונד

ר ש י

תרגום אונקלוס

וְלֹא יִתְקִים הוּא פִּתְקֵא דִי לֹא מְלִיחָה
יִי פִּרְשֵׁעַ מְלִיחָה גְבִיא לֹא תִדְחַל
טוּיָה :

יט (א) ארי ישציי אלהד ית עטטיא
די יי אלהד יחוב לך ית
ארעהון ומירתנון ומיתב בקרניהון
ובבתיהון : (ב) תלת קרויון תפריש לך
בנו ארעה דיי אלהד יחב לך
לטותה : (ג) שתקין לך אורחא ותתלית ית

נמור כגון אליהו בהר הכרמל שהקריב בצמח
בשעת איסור הנמות כדי לגדוה את ישראל
הכל לפי טורף שעה וסייג הפירנה לכך כאמר
אין תשמעין : לא תגור ממטילא תמנע עמך
מללמד עליו חובה ולא תירא ליענש עליו :
יט (ג) תכין לך הדריך . מקלט מקלט הו'
כתו' על פרשת דרכים : ולשת את גבול
ארצך ויהא מתחלת הגבול עד העיר הראשונה
של עיר מקלט כשיעור מהלך שיש ממנה עד
השנייה וכן משנייה לשלישית וכן מן השלישית
עד

תחום

(ג) שתקין לך אורחא ותתלית ית

באור

ממנו : ולא יבאו וכו' , כן הנטיח השם שכל עת שירצה לחדש מצוה או לשנות בה דבר לפי שעה ,
יקיים את דברי שמועו ע"י אות או מופת , וכן עשה ביהושע ואלהיו שנעשו על ידיהם כפלאות
וגסים , והיתה שליחתם מבוחרת ומחוקקת :

יט (ג) חכין לך הדרך , להיות הערים בעקים זוהא דרכו מוכנת ומיושנת (הראב"ע) :
ושלשה אח גבול ארצך , שיהא מתחלת הגבול עד העיר הראשונה של עיר מקלט
כשיעור מהלך שיש ממנה עד השנייה וכן משנייה לשלישית וכן מן השלישית עד הגבול השני של
ארץ